

PERSPECTIEF LIEGT (3)

De vroegste schilderijen, gebaseerd op de regels van de perspectief, dateren uit 1425. De eerste verhandeling over perspectief werd 10 jaar later geschreven door de Florentijn Alberti. En al spoedig verspreidde de kennis van de perspectief zich vanuit Florence over de westerse wereld: het was een revolutionaire uitvinding die door de schilders met enthousiasme werd begroet als de enig echte natuurgetrouwe afbeeldingsmethode van de werkelijkheid.

Men had er niet het flauwste idee van dat men een paard van Troje binnenhaalde en dat de ARS

(kunst) bijna ongemerkt door de MATHESIS (wiskunde) daarmee in boeien werd geslagen.

Niet iedereen was zomaar over te halen om "perspectivisch te zien", zoals blijkt uit een opmerking van de architect en goudsmid Filarete in een manuscript, dat hij in 1460 over architectuur schreef: overtuigt Uzelf, neem een spiegel en zie hoe de lijnen die van U aflopen in de spiegel naar elkaar toelopen, "maar als dezelfde lijnen met het blote oog gezien worden lijken ze gewoon evenwijdig".

Bijna een pleidooi om de perspectief niet te zien als een natuurgetrouwe afbeeldingsmethode..., maar zo bedoelde hij het juist niet!

De kunstenaars waren nu met handen en voeten gebonden en moesten hun composities in het keurslijf van de mathematisch correcte perspectief persen. Met het oogpunt in het snijpunt van de diagonalen van hun tafereel leidde dat veelal tot vrij statische afbeeldingen. Zelfs grandioze talenten als een Leonardo da Vinci kwamen er niet onderuit. Is bij zijn LAATSTE AVONDMAAL het centrale oogpunt nog zeer functioneel, bij de ANNUNCIATIE (hieronder afgebeeld) wordt de compositie saai.

Spoedig verschenen er "kettters" -die overigens niet als zodanig herkend werden- die aan het al te strakke keurslijf ontsnapten door het oogpunt uit het midden weg te trekken. Daardoor kwam er meer vrijheid van compositie.

Maar aan het perspectiefschema viel eeuwen lang niet meer te tornen. Zijn er anno 2002 opleidingen voor beeldende kunstenaars, waarin het vak Perspectief niet meer gegeven wordt?

En U en ik? Wij blijven kijken naar perspectivisch uitermate correcte afbeeldingen, want er zijn apparaten die afbeeldingen produceren volgens de wiskundige principes van de perspectief: de camera's die Uw foto's en TV-beelden maken. Wij zijn geboren perspectievelingen.